

VEKOSLAV SPANGER

Zato se jim bomo dane
popoldne oddolžili na kraj
njihove ustrelitve v Baze
vici.

Odgovor Moskve glede jedrskih poizkusov

Sovjetska vlada je zavrnila predlog ZDA in Velike Britanije

Hruščev poziva na takojšnji začetek pogajanj o splošni in popolni razorožitvi - Nova izjava Kennedyja in Mac Millana - Posvetovanja v varšavskem paktu

MOSKVA, 9. — Predsednik sovjetske vlade Hruščev je odgovoril danes na pismo Kennedyja in Mac Millana od 9. septembra, s katerim sta mu predlagala, naj do 9. septembra sporoči, ali sprejema prekinitev jedrskih poizkusov v atmosferi.

V svojem odgovoru pravi Hruščev, da je ta predlog nesprejemljiv, in poziva oboje vladi na takojšnji začetek pogajanj o glavnem aktualnem vprašanju, ki je splošna in popolna razorožitev. Odgovor je bil izročen danes ameriškiemu in britanskemu poslaniku.

Hruščev obtožuje ZDA in Veliko Britanijo, da skušajo izkoristiti vprašanje jedrskih poizkusov od celotnega razorožitvenega vprašanja, in pripominja, da pismo Kennedyja in Mac Millana odraža željo, da bi se za vsako ceno zadržale ZDA in njihovim zaveznikom vojaške prednosti v škodo varnosti SZ in socialističnih držav.

«Sporazum o prepovedi jedrskih poizkusov samo v atmosferi, pravi Hruščev, ne bi bil nič drugega, nego laž

To je bila ena glavnih ovir za sklenitev sporazuma o popolni ukinitev test eksplozije. Sovjetska zveza je naklonjena celotni prepovedi vseh oblik jedrskih poizkusov brez izjeme in ta prepoved bi morala veljati za vse države ob vsem času. Dodal je, da je treba ob realističnem gledanju na dejstva ugotoviti, da je zenevski konferenca danes prav tako daleč od svojega zaključka, kakor je bila pred tremi leti, ko se je začela.

Hruščev pripominja, da Francija ne daje nobenega jamstva, da se bo odpovedala atomskim poizkusom, in dodaja, da Velika Britanija in ZDA večjeje Sovjetsko zvezo na zenevsko konferenco in s tem zakasnjujejo razvoj svetovskega atomskega orožja, medtem ko Francija se dalje preizkuša svoje orožje.

Dalje pravi Hruščev, da je sporazum med ZDA in Francijo o sodelovanju pri uporabi

jeških pripravah ZDA in ameriških zaveznikov, v prvi vrsti Zahodne Nemčije, pod nadzorstvom NATO, ter ugotavlja, da so zahodne države na sovjetski predlog, naj bi normalizirali položaj v zahodnem Berlinu, odgovorile s celo vrsto vojaških ukrepov. Zaradi tega je bila sovjetska vlada prisiljena okrepiti svojo obrambo.

Hruščev pravi dalje, da je Sovjetska zveza napravila manjše število jedrskih poizkusov, saj kakor ZDA, Velika Britanija in Francija in da ima zaradi tega moralno pravico zahtevati enako število poizkusov, kakor so jih izvršile zahodne države. Na koncu pravi, da je za odstranitev vojne nevarnosti in za normalizacijo mednarodnih odnosov potrebno rešiti pogajanje aktualno vprašanje, ki je splošna in popolna razorožitev, in samo v tem okviru je mogoče napraviti konec jedrskim poizkusom na vsem svetu.

Nocoj sta Kennedy in Mac Millan objavila novo izjavo, v kateri je rečeno, da az največji obžalovanjem jemljeta na znanje, da Sovjetska zveza ni sprejela njunega predloga. Nato dodajata, da sta ameriška in britanska vlada pripravljene pogajati se s sporazumom o nadzorstvu nad jedrskimi poizkusi.

V Zenevi pa so danes odložili nadaljnje razprave na čas po zasedanju skupščine OZN, ki bo morala odločiti o tem zadevu. Na seji je sovjetski predstavnik Carpinkin prebral sovjetsko izjavo, ki je bila izročena ameriškiemu in britanskemu poslaniku.

Agencija TASS javlja, da so se obrambni ministri držav varšavskega pakta sestali 8. in 9. septembra v Varšavi pod predsedstvom vrhovnega poveljnika enotnega poveljstva maršala Grečka, da proučijo ukrepe za okrepitev udarne sposobnosti oboroženih sil varšavskega pakta.

Agencija TASS dodaja, da so vzroki tega sestanka: 1. Vojaške priprave v zadnjem času v državah NATO. 2. Oboroževalna tekma in zvišanje števila vojaštva v državah NATO kot odgovor na predlog socialističnih držav za sklenitev mirovne pogodbe z Nemčijo, z grožnjami, da sprožijo novo vojno.

V zvezi s premostitvijo 40 tisoč ameriških vojakov v Zahodno Nemčijo pravi agencija TASS, da je ta ukrep nov korak k nadaljnjemu povečanju mednarodne napetosti.

Ameriški minister za obrambo je danes potrdil, da bodo v bližnji prihodnosti poslali v Evropo 40 tisoč ameriških vojakov, in sicer povečini v Nemčijo. Od 1. septembra septembra dalje bodo do novega ukaza, prekinili prevažanje članov družin omenjenih vojakov v Evropo. Ta ukrep se tiče Belgije, Danske, Francije, Zahodne Nemčije, Grčije, Italije, Luksemburga, Holandske, Norveške, Portugalske, Španije, Turčije in Anglije. Ne tiče pa se zahodnega Berlina.

Tito je včeraj odprl zagrebaški velesejem

Na velesejmu razstavlja okoli 4000 domačih in tujih razstavljavcev

(Od našega dopisnika) BEOGRAD, 9. — Ob navzočnosti nepalskega kralja Manure, šeta kambodžske kraljice Norodom Sihanouk, predsednika celjske vlade gospoje Bandaranaike in jemenskega princa El Hasana je predsednik republike maršal Tito odprl danes v Zagrebu 61. zagrebaški velesejem. Otvoritev slovesnosti so se udeležili tudi Ivan Gošnjak, števni člani izvršnega sveta, predsednik sabora Hrvatske Bakarić, zastopniki izvršnih svetov Srbije, Slovenije, Bosne-Hercegovine in Makedonije, ministri za industrijo in trgovino Bolgarije, Libije, Egiptovje, Rumunije, Tunizije, predsednik italijansko-jugoslovanske zbornice Renato Tesani, diplomatski in konzularni zastopniki in druge ugledne osebnosti.

Na velesejmu razstavlja okoli 4000 domačih in tujih razstavljavcev. Zvezni tajnik za delo in delovne odnose Ljupko Arsov, ki je v imenu zveznega izvršnega sveta govoril na velesejmu, je poudaril pomen uspeha v jugoslovanskem gospodarstvu in ugotovil veliko zanimanje drugih držav za zagrebaški velesejem. Jugoslovanska politika, je poudaril Arsov, je usmerjena na razširitev blagovne izmenjave in gospodarskega sodelovanja z drugimi državami na osnovi medsebojne koristi. Jugoslovanska vlada sklenila aretirati ga skupno s člani njegove vlade, vojaško zasedati Katango in poslali v Elisabethville visokega komisarja, da sestavi novo pokra-

nost, ki ovirajo normalen razvoj gospodarskega sodelovanja Jugoslavije z inozemstvom. Po mnenju nekaterih domačih in inozemskih paviljonov so predsednik Tito in njegovi gostje bili na kosilu, ki ga je uprava sejma priredila v upravni stavbi.

B. B.

De Gaulle

(Nadaljevanje s 1. strani)

so nikjer zaposleni, bodo odpeljali v Alžirijo. Sumljive pa bodo poslali v koncentracijska taborišča. Razen tega se v zadnjih dneh množijo ostavke višjih častnikov. Med zadnjimi, ki so odstopili, je generalni Beaufre, ki je zastopal Francijo v stalni skupini NATO v Washingtonu. Pred dnevi je bilš general De Pouilly, ki je ostal zvest vladi med uporom generalov, zaprosil, naj ga premešijo med rezerviste. Kakor je znano, je načelnik glavnega štaba za obrambo general Olie doli daljši dopust zaradi bolezn. Prav tako sta brigadni general Suard in divzijski general Hure sporočila da nameravata zapustiti vojsko. V političnih krogih zatrjujejo, da je treba vse to pripisati nesoglasjem z vlado v zvezi z Alžirijo ali pa v zvezi z uradnim stališčem Francije do NATO.

«Paris Joura piše, da je od letošnjega aprila 356 častnikov zaprosilo za upokojitve. Dalje poroča list, da je okeleli so v disciplinarnem zaporu, 300 so jih črtali iz kadrov, okoli 100 pa jih čaka na evakuacijiške ukrepe. Približno 500 jih je bilo odstavljenih z vodilnih mest in čakajo, da jim dodelijo druga mesta.

Dva dokumenta beograjske konference

Beograjska izenblokovska konferenca je sprejela dva važna dokumenta in en prav tako važen sklep:

1. Izjavo o vojni nevarnosti. 2. Deklaracijo in 3. Sklep, da se je konferenca osebno obrazložila po dva odposlanca Kennedyju in Hruščevu.

1. Izjava o vojni nevarnosti in poziv za mir vsebuje štiri točke: v prvi se ugotavlja nevarnost vojne, ki bi opustošila ali pa celo uničila svet, v drugi se zahteva, da predstven ZDA in ZSSR takoj opustijo svoje vojaške priprave ter da se ponovno začne pogajati z dolžnim spoštovanjem načel OZN, ter da v pogajanjih ustrajajo, dokler ne dosežejo popolne razorožitve in popolne miru; v tretji točki se pozivata predsednik ZDA in predsednik vlade ZSSR, naj čimprej navesta neposredni stik, da bi odpravila grožnjo spopad in vzpostavila mir; v četrti točki pa konferenca izraža upanje, da bodo vsi narodi, ki niso bili na njej zastopani, sledili podobni pozivi voditeljem teh držav in izrazili odločeno vlogo človeštva, da dočaka uresničenje trajnega mira in varnosti za vse narode.

2. V deklaraciji, ki je razdeljena na tri dele, se prvo vsebuje poudarjanje načel, mirovne koolescence kot edine alternativne možnosti jedrskih eksplozij. V prvem delu se ugotavlja doslej najhuja nevarnost vojne, ogromen napredek znanosti in tehnike, ter sredstev gospodarskega razvoja, pešanja kolonialnega imperija, in da je vojna med narodi anahronizem, ter zločin za vse človeštvo. Zato izenblokovske države opozarjajo svetovno skupnost na nujnost, da se vsi narodi zavazujejo za to, da bi našli zanesljivo pot k utrditvi mira.

V drugem delu deklaracije se poudarja, da so v sedanjih razmerah načela mirovne koolescence edina alternativna sredstva za odpravo hladne vojne, in možnosti splošne atomske katastrofe, ter da morajo biti ta načela edina osnova vseh mednarodnih odnosov, ker vključujejo hkrati pravico naroda na neodvisnost, na enakost in na svobodno odločanje oblik in poti gospodarskega, družbenega in kulturnega razvoja. Zavedajo se, da so ideološke razlike nujen atribut razvoja človeške družbe, da države udeležene v konferenci menijo, da narodi in vlade ne smejo kakor koli izkoriščati ideologije za hladno vojno, pritisk ali izsiljevanje svoje volje.

V tretjem delu pa naštevata razarila 27 mednarodnih nerazrešenih vprašanj in poudarjajo, da njihovo rešitev, J. Udeleženci bodo podprli izvajanje deklaracije o neodvisnosti kolonialnim deželim in narodom, ki je bila izplačana v času razvoja generalne skupščine OZN in priporočajo, da se kolonializem takoj in brezpogojno popolnoma in dokončno likvidira.

Oborožene akcije in zatiranje ukrepi proti neodvisnim narodom morajo takoj prenehati. 3. Boj alžirskega naroda za svobodo in za neodvisnost nacionalnega ozemlja vključno Sahare je pravičen in zato bodo države udeležene nudile svojo pomoč. 4. Glede Angole zahtevajo, naj se takoj preneha s prelivanjem krvi angolskega naroda, kateremu naj pomagajo vse mirovne sile, da bi lahko vzpostavili svobodno in neodvisno državo. 5. Udeleženci konference zahtevajo, naj se takoj preneha silehna kolonialna zasedba: vrtni je treba ozemelsko nedotakljivost narodov v Afriki, Latinski Ameriki, na južni polkrogli in v umaknjenosti njihovih nacionalnega ozemlja. 6. Francoske oborožene sile naj se takoj umaknejo s celotnega ozemlja Tunizije, ki mora doseči popolno nacionalno suverenost. 7. Tragični dogodki v Kongu se ne smejo ponoviti; preprečiti je treba vsako nadaljnjo tujo intervencijo v Kongu, da bi se lahko neodvisno državo v Kongu se politika apartheida v Južnoafriški uniji. 9. Države udeležene slovesno izpovedujejo svoje absolutno spoštovanje etničnih in verskih manjšin do sile, zlasti zaščito pred zločimom genocida ali katere koli kršitve njihovih osnovnih človeških pravic. 10. Konferenca je obsodila imperialistično politiko na Srednjem vzhodu in izjavila, da bodo udeleženci konference dali svojo podporo uresničenju vseh pravic arabskega naroda iz Palestine v skladu z ustanovno listino in resolucijami OZN. 11. Ta vojaška operacija proti vojni kritev suverenosti, in države, ki ta operacija vzdržujejo, naj resno proučijo možnost njih ukinitev. 12. Severnoameriško vojaško oporišče v Guantanamo na Kubi kratev suverenosti Kube. 13. a) Vsi narodi imajo pravico do enotnosti, samoodločbe in neodvisnosti; b) vsi narodi lahko razpolagajo s svojimi naravnimi bogastvi. 14. Spoštovati je treba svobodno in družbeno izbiro politične in družbene sisteme. 15. Konferenca se odločno izjavlja proti zastraževanju, vmešavanju ali intervenciji pri izražanju samoodločbe. 16. Razorožitev je neodložljiva nujnost in najnujnejša naloga človeštva. Rešitev tega vprašanja je mogoče najti le v splošni, popolni in strogo mednarodno nadzorovani razorožitvi mora vsebovati: eliminiranje oboroženih sil, oborožitev tujih oporišč, proizvodnje orožja; zajeti mora popolno prepoved proizvodnje, posesti ter uporabo jedrskega in termokulearnega oro-

ja, bakteriološkega in kemičnega orožja, kakor tudi odstranitve opreme in naprav za izročanje, usklajevanje in operacije z orožjem za množično uničevanje na nacionalnih ozemljih. 17. Vsoliški prostor se sme uporabljati izključno samo v miroljubne namene, in ustanovi naj se mednarodni organ za usklajevanje mednarodnega sodelovanja, da bi se vselej izkoristilo za mirovne namene. 18. Izenblokovske države morajo biti zastopane na vseh konferencah o razorožitvi; vse naprave o razorožitvi morajo biti pod pokroviteljstvom OZN. 19. Čimprej naj se sklene pogodba o reformi vseh jedrskih in termokulearnih poizkusov in v ta namen naj se takoj začne pogajanje, posebej ali kot del pogajanj o splošni razorožitvi, medtem pa je treba razglasiti moratorij nad poskusi z vsem atomskim orožjem. 20. O razorožitvi naj se skliče izredno zasedanje generalne skupščine OZN ali pa svetovna konferenca pod pokroviteljstvom OZN. 21. Ustanovi naj se sklad OZN za kapitalni razvoj nerazvitih držav, in vse udeležene bodo zahtevale pravice trgovinske pojope za te države. 22. Vse razvite države se zavezujejo, da bodo same odločajoče, kako jo bodo uporabile. 23. Generalna skupščina OZN naj z revizijo listine OZN uredi vprašanje razširitve članstva v Varnostnem svetu in v gospodarsko-socialnem svetu, da bosta sestana in delovanje teh svetov v skladu s potrebami te organizacije in z razširjenim članstvom OZN. 25. Enotnost OZN in njena učinkovitost nujno zahtevata izboljšanje strukture, pristojnosti, tajništva in je treba upoštevati, da bodo vsa področja zastopana sorazmerno. 26. Države udeležene konference, ki priznavajo vlado LR Kitajske, priporočajo, da na gen. skupščini na prihodnjem zasedanju sprejme predstavnike vlade LR Kitajske kot edine zakonite predstavnice te države v OZN. 27. Nemško vprašanje ni samo regionalnega značaja, temveč lahko odločilno vpliva na mednarodni položaj. Vzemirjenje zaradi razvoja v zvezi z Nemčijo in Berlinom poziva konferenca vse zainteresirane države, naj ne uporabljajo sile in ne morejo groziti pri urejanju nemškega in berlinskega vprašanja.

3. Po sklepu konference sta Nehru in Nkrumah že izročila v Moskvi Hruščevu poziv za mir in mirno obrabo. Sukarne in Kemer, pa bo Kemer sprejel najbrž 12. t. m., da bi storila isto kot Nehru in Nkrumah v Moskvi.

Hruščev pripravljen pogajati se

Med obiskom Nehruja v Moskvi je bilo v Kremli veliko zborovanje, na katerem je Nehru pozval velike države, naj zastavijo vse sile, da bi obrani mir. Hruščev je v svojem govoru poudaril, da je bilo na beograjski konferenci čutili plemenito skrbnost za usodo človeštva ter težnjo, da bi obranili mir in za vselej odpravili kolonializem. Pomen je predlagal priznanje obeh nemških držav, ki bi si morali sprejeti OZN. V intervjuju z dopisnikom «New York Timesa» Sulzbergerjem je bil Hruščev izjavil, da je pripravljen razgovoriti s Kennedyjem in zastaviti vse sile za rešitev mednarodnih sporov. Važno pa je, da bi bil tak sestanek ploden.

Alžirija in Bizerta

De Gaulle je v tork na tiskovni konferenci ponovil, da bo regiral prihodnost v Alžiriji, če ne pride do sporazumne rešitve. Trdil je, da je sploh ni alžirske suverenosti. Zaradi tega je treba bu suverenost ustvariti, s tem da se ustanovi izvršna oblast. Pri tem pa je dal razumeti, da Jaze ni mogel dobiti zadostnega števila alžirskih kolaboracionistov, ki bi sodelovali pri tej de Gaullovi oblasti.

Glede Sahare je de Gaulle izjavil, da suverenost nad tem ozemljem ni važna, temveč so važni francoski interesi.

Govoril je tudi o Bizerti in izjavil, da Francija ne bo zapustila Bizerte, da se ne bi razpadla na resolucijo skupščine OZN. Dejal je, da je pripravljen pogajati se s Tunizijo o «modus vivendi» v Bizerti in o pogojih za uporabljanje tamkajšnjega orožja, dokler bo mednarodni položaj tak, kakršen je sedaj.

Burgiba je v teh izjavah videl spravljenost in jih je tolmačil v smislu, da de Gaulle misli obdržati oporišče, dokler se ne reši berlinska kriza. Eni pa se ne strinjajo.

Na vsak način je izrekel pripravljenost na pogajanja in v ta namen je že prišlo do preiz stikov. Pripomnil pa je: «Če se bo pokazalo, da sem napačno sklepal, bo Tunizija spet začela boj z vsemi sredstvi in v vseh oblikah med Francijo in Tunizijo».

Italija

Parlamentarne počitnice se sicer še niso končale, vendar pa se je politično življenje v poslednjih tednih močno razgibalo. Za to je poskrbel predvsem Saragat s svojo znano izjavo, da je konvergentna vlada odstulila in da jo je

treba zamenjati z vlado levega centra med KD, PSDI in PRI, ki jo bodo podprli tudi socialisti. Po tej izjavi se je zdelo, da Fanfanijevi vladni biroj zadnje ure, a zadeva vendar ni še tako aktualna. Tudi Saragat sam je to svoje stališče nekoliko omilil in dejal, da je pripravljen še nekoliko počakati, če bo demokristjanski kongres (ki mora biti decembra) odobril politiko levega centra in prirovil v tezo, da mora prihodnja vlada računati tudi s socialisti. V nasprotnem primeru pa je PSDI odločen preiti v opozicijo in s tem pozvati na padec Fanfanijeve vlade.

Prva otipljiva posledica tega Saragatovega stališča je nedvomno tudi sporazum med KD in socialisti na Siciliji za sestavo deželne vlade levoega centra v sicilski deželni skupščini. Na podlagi tega sporazuma je bil pretekle četrtke izvoljen za predsednika dežele voditelj sicilskih demokristjanov D'Angelo. Okoliščina, da je bil za predsednika dežele izvoljen s podporo socialistov celo predstavnik demokristjanske desnice, ni po našem mnenju ocenjevati negativno (kakor to delajo komunisti in leva straja v PSI), ampak za pozitivno v dvojni meri, ker kaže, da stoji za tem sporazumom celotna KD (vsaj na Siciliji), tudi kljub temu, da je sicilski katoliški visoka duhovščina nedavno izdala sodelovanje med KD in socialisti. Pogum, zlasti pa takojšnji mero politične neodvisnosti, ki jo sicilski KD kaže v tem primeru, je treba vsekakor pozdraviti, ker utegne predstavljati pri korak na poti odzračevanja celotnega italijanskega političnega ozračja.

Ce pomislimo, kakšen vik in krak je Malagodi doignil še nedavno, ko je šlo za poskus levega centra tudi v milanskem pokrajinskem svetu, medtem ko se sedaj (ko ne gre le za poskus, ampak za konkreten sporazum med KD in socialisti) zadržuje razmeroma zelo umirjeno, prihajamo do zaključka, da se v Italiji kljub vsemu nekaj vendarle premika.

Braziliija

V Braziliji se je politična kriza, ki je nastala z ostavko predsednika Quadros, formalno sicer končala s ustoličenjem Goularta in s sestavo prve vlade po novem sistemu, vendar pa se nadaljuje v drugačnih oblikah. V novi vladi, ki jo predseduje Tancredo Neves, bivši pravosodni minister z Varqasom in Kubickom, ni več dosedanjih vojaških ministrov, ki so Quadrosu spozumno z ZDA prišli k odstavki in izsilili reformo predsedniškega sistema. To se ne pomeni, da brazilski konservativni krogi niso dosegli svojega. Desetna leta, da bo v nadaljnjih treh letih v tolikšni meri utrdila svoje pozicije, da se ji ne bo treba bati ljudskega referendumu, ki ga je Goulart že napovedal, in za katerega se namerava boriti z vsemi silami tudi bivši predsednik Kubicek.

intermercator

TRST, Ulica Cicerone 8 - Tel. 38-074 O. Carli & Co.

trgovina z inozemstvom

ANDREJ BOLKO mr. ph.

UVOZ - IZVOZ

farmaceutski proizvodi in kozmetika

TRST - UL. TORREBIANCA 21

Telefon 31-315

KAROSERIJA

DANILO PERTOT

TRST: BARKOVIJE, UL. Boveto 5 - Tel. 29-121

Tapetnistvo in ličenje ter popravila avtomobilov, kamionov in avtobusov

Delavnice GREGOR

izdelujejo stroje za obdelavo

marmorja,

kamna

in granita,

med njimi

tudi moderni

stroj rezalnik,

ki ga vidimo

na sliki

MEHANIČNE DELAVNICE GREGOR

SCHEUCHEN

VICENZA

izdelujejo stroje za obdelavo

marmorja,

kamna

in granita,

med njimi

tudi moderni

stroj rezalnik,

ki ga vidimo

na sliki

MEHANIČNE DELAVNICE GREGOR

SCHEUCHEN

VICENZA

izdelujejo stroje za obdelavo

marmorja,

kamna

in granita,

med njimi

tudi moderni

stroj rezalnik,

ki ga vidimo

na sliki

MEHANIČNE DELAVNICE GREGOR

SCHEUCHEN

VICENZA

izdelujejo stroje za obdelavo

marmorja,

kamna

in granita,

med njimi

tudi moderni

stroj rezalnik,

ki ga vidimo

na sliki

MEHANIČNE DELAVNICE GREGOR

SCHEUCHEN

VICENZA

izdelujejo stroje za obdelavo

marmorja,

kamna

in granita,

med njimi

tudi moderni

stroj rezalnik,

ki ga vidimo

na sliki

MEHANIČNE DELAVNICE GREGOR

SCHEUCHEN

VICENZA

izdelujejo stroje za obdelavo

marmorja,

kamna

in granita,

med njimi

tudi moderni

stroj rezalnik,

ki ga vidimo

na sliki

MEHANIČNE DELAVNICE GREGOR

SCHEUCHEN

VICENZA

Predsednik republike ima danes 74 let

Sicilija ima deželno vlado s sodelovanjem socialistov

Nenni poudarja, da pomeni levi center na Siciliji resen udarec za desnico

(Od našega dopisnika)

RIM, 9. — Predsednik republike Gronchi bo jutri dopolnil 74. leto. Ko tej priloži mu je predsednik vlade Fanfani čestitil v svojem imenu in v imenu članov vlade. Gronchi bo praznik prebil v krogu svoje družine.

Sicilska deželna skupščina je na

EVELYN
WAUGH

Vrata so se zopet odprla in Lovеды se je vrnil.

«Oprostite, da sem se vrnil, gospod, ampak bal sem se, da bi mlada dama utegnila biti zbegana, ker je gospod lord ni prepoznal. Ne smete mu kaj vabiti, gosposčina Prihodaj se bo vašega obiska zelo razveselil. Samo danes je nekam togoten, ker je pri delu nekoliko v zaostanku. Veste, go spomni, vos ta teden sem pomagal v knjižnici in tako nisem utegnil natipskati lordovih poročil. In nekaj se mu je zamešalo pri kartočnih listkih. To je tisto. Hudega pa ni mislil nič.»

«Kako prijeten možiki,» je rekla Angela, ko je Lovеды odšel po svojih opravkih.

«Res ne vem, kaj bi počeli brez njega. Vsi ga imajo radi, osebe in bolniki.»

«Dobro se ga spominjam; prava taložba je, ko vidiš, da imate tako dobre paznike,» je rekla lady Mopink. «Ljudje, ki tega ne vedo, pripovedujejo o umobolnicah razne neumnosti.»

«O, ampak Lovеды ni paznik,» je rekel zdravnik.

«Menda nečete reči, da je tudi prisrčnejši,» je vprašala Angela.

Zdravnik jo je popravil: «Stanovalec je, precej zanimiv primer. Tu živi že petintrideset let.»

«Nisem še videla razumnejšega človeka,» se je uprla Angela.

«Gotovo dela tak vtis,» je rekel zdravnik, «in zadnjih petindvajset let ravnamo z njim temu primerno. To je duša naše ustanove. Seveda ni eden od naših privatnih pacientov, vendar mu dovoljujem, da se prosto giblje med njimi. Sijajno igra biljard, na priredljivih nastopah kot žongler, popravljaj jim gramofone, jim streže, pomaga pri križankah in različnih — ee — konjičkih. Dovoljujemo jim, da muko si dajejo in njihovo, napitnico za usluge, in tako si je moral doslej nabrati kar lepo premoženje. Ravnati zna tudi za najhujšimi primeri. Res je neprecenljiv človek v ustanovi.»

«Eže, ampak zakaj je tu?»

«No, to je precej žalostna zgodba. Ko je bil zelo mlad, je nekoga ubil — neko mlado žensko, ki je sploh ni poznal. Sunil jo je s koleasa, potem pa zadavil. Takoj nato se sam prijavil in odtlej je pri nas.»

«A zdaj je gotovo popolnoma zdrav. Zakaj ga ne izpustite?»

«Torej — mislim, da bi ga že, če bi bilo komu za to. Sorodnikov nimam, razen po pol sestre v Plymouthu. Svoj čas ga je obiskovala, zdaj pa je že leta in leta ni bilo. Tu je popolnoma srečen in lahko vam zagotovim, da mi ne bomo prvi, ki bi se ga poskušili znebiti. Nam je dosti prepotreben.»

«Ampak to se ne zdi lepo,» je rekla Angela.

«Svojeoga očeta pogledate,» je rekel zdravnik. «Ko bi ne imel Lovедыa za tajnika, bi bil izgubljen.»

«Ne zdi se lepo,» je ponovila Angela.

2

Angela je zapustila zavetišče; mučil jo je občutek krivice. Mati je bila brez spota.

«Pamisi! vse življenje biti zaprt v celotki.»

«Poskusil se je obesiti v rastlinjaku,» je odgovorila mati. «Vpričo CHESTER-MARSHINOVH!»

«Ne mislim očka. Mislim gospoda Lovедыa.»

«Tega pa najbrž ne poznam.»

«O, seveda, tistega, ki skrbi za očeta.»

«Tajnika tvojenega očeta. Zelo spodoben človek, nič ne rečem, in izredno pripraven za svoje delo.»

Angela je o zadevi nekaj časa molčala, naslednji dan pa jo je že ob kosilu spet omenila.

«Mamica, kaj je treba storiti, da spravim koga iz umobolnice?»

«Sveta nebesa, otrok! Otok, upam, da ne računam, da bi se očeta vrnil.»

«Ne, ne mislim Lovедыa.»

«Angela, zdiš se mi docela zmešana. Vi dim, da ne bilo prav, da sem te včeraj ozrela na obisk.»

Po kosilu se je Angela zatekla v knjižnico in kmalu se je poglobila v zakone o plažnežih, kolikor ji je omogočala enciklopedija. Z materjo je spregovorila o vprašanju šele čez štirinajst dni, ko je bilo treba nesti očetu nekaj fazanov za njegov sprejem ob enajsti obletnici. Pokazala je nepričakovano pripravljenost, da jih sama dostavi. Mati ni opazila nič sumljivega, ker je mislila na druge reči.

Angela se je zapeljala s svojim majhnim avtomobilom v zavetišče. Ko je oddala dovoljino, se je pozanimala za Lovедыa. Ta je bil tisti trenutek zaposlen z izdelovanjem krone za enega od tovaršev, ki je pričakoval, da ga bodo še tisto uro imeenovali za brazilskega cesarja. A pustil je delo in se pogovarjal z Angela več minut. Zgovorila sta o očetovem zdravlju in razpoloženju. Čez nekaj časa je Angela pripomnila: «Si kdaj želite oditi?»

Lovеды jo je pogledal z mirnimi, modrovičnimi očmi. «Zelo sem se navadil na to življenje, gosposčina. Rad imam te ubože rukaj in mislim, da sem temu in onemu tudu sam pri srcu. Zdi se mi, da bi me vsaj pogrešali, če bi odšel.»

«Ampak ali sploh ne mislite več na svobodo?»

«O gosposčina, mislim — skoraj ves čas, kar sem torej.»

«Kaj bi storili, ko bi prišli ven? Nekaj mora biti, kar bi delali rajši, kakor da ste tu.»

Stari mož se je neložno zgnil. «Gosposčina, najbrž se si nisi nehalčno, vendar ne morem zanikati, da bi mi bil do brodošel kak kratak izlet, preden se preveč postaram, da bi mi lahko bilo prijetno. Prejkone imamo vsi svoje skrite želje in tudi jaz imam nekaj, kar bi si pogosto želel storiti. Ne smete me vprašati, kaj ne. Ne bi trajalo dolgo. Ampak res, čim, da bi, če bi storil tisto nekega dne, mogel začeti popolnoma, lahko v miru umri.»

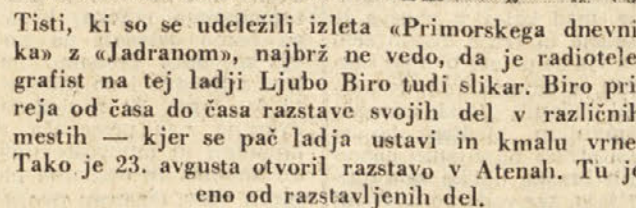
«Angelični oči so bile solze, ko se je tisto popolnoma peljala domov. «MORA si privoščiti svoj kratki izlet, mora,» je rekla.

3

Po tistem dnevu in odtlej še mnogo tednov je imela Angela nov življenjski smoter. Po hiši je hodila razmišljeno, z nedomačim in zadržano vljudnostjo, ki je lady Mopinkovo spravljala v veliko nevoljo.

«Otrok je gotovo zaljubljen je misli- a. O bog, da ne ti nisi neotesani Egbertsonov f nte.»

Angela je na veliko prebirala razne

Tisti, ki so se udeležili izleta »Primorskega dnevnika« z »Jadranom«, najbrž ne vedo, da je radiotelegrafist na tej ladji Ljubo Biro tudi slikar. Biro prireja od časa do časa razstave svojih del v različnih mestih — kjer se pač ladja ustavi in kmalu vrne. Tako je 23. avgusta otvoril razstavo v Atenah. Tu je eno od razstavljenih del.

Bolj kot drugod je bilo v Trstu delavsko gibanje komplicirano

(Pripombe h knjigi o delavskem gibanju v Trstu do konca prve svetovne vojne.)

ne voditelje, da so brez večjih kolebanj in ne da bi podlegli vsakdanjemu dolgotrajnemu vplivanju in ohranili tisto razredno, socialistično načelnost delavskega gibanja, kakršno so v Trstu pred prvo svetovno vojno imeli za pravilno. A vodilnih oseb, vodilnih tovarišev, ki bi bili navedeni položaj razumeli, ki bi bili imeli dovolj znanja, dovolj značajnosti in dovolj volje premostiti vse navedene težave in upreti se se dnevno upirati vsem navedenim silam in vplivom, ki bi bili dovolj pol-

IVAN REGENT

tično razgledani in marksistično vsaj za silo podkovani, takih vodilnih tovarišev je bilo obupno malo. (Deloma tudi zato, ker je primanjkovala marksistična literatura v italijanskem in v slovenskem jeziku.) V obeh socialističnih strankah komaj za skromno pest.

Avtor knjige o delavskem gibanju v Trstu do konca prve svetovne vojne se je dotikal le nekaterih navedenih sil, motivov in faktorjev, vendar ne bolj kronološko kot na kronografu. Navedel jih je, opisal več ali manj natančno in obširno, ni jih pa zadostno, nikakor pa ne marksistično, analiziral. Po mojem mnenju je za tako delo poleg drugega tudi manjkalo gradiva. Avtor ni imel na razpolago dovolj čistih virov in morda tudi časa ne, zato mu je to pomanjkljivost ne smemo za meriti. Zavedal se je, to mu je treba priznati, da ni zgolovine brez dogodkov, t. j. brez podatkov o dogodkih, brez datumov in imen. Prav tako si je mi ne moremo zamisliti brez marksistične analize.

Společeta sem pri tem pisanju — ki niti ni ocena knjige v pravem smislu — nameralav biti kratek. Toda

nju kadarkoli naveličate zmerom sprejeli z odprtimi gledišča mesta ne bo nihče zameril. Najtako ali drugače pri- v je odkrivalo z njim po mislo železna vrata odprla opil v svobodo. Kovčec so poslali na postajo; zase si je. O svojih načrtih im paup, ker pa je bil dobro me, so vobče mislili, da jo nil v London in se mislo preden bo obiskal po poli tili, ko se je vrnil že dve vi. Smehljaj se je sam pri asmehu je živel spomin. e. je sporočil zdravniku. t. zdaj tule za zmerom. e. day, to je bil res kratek da se sploh niste utegnili

od, najzveč hvala, gospod, se CEJZ VSE. Vsa ta leta bljubljaj tak izlet. Kratke res, gospod, vendar ni bil N. Zdaj se bom zopet lahemu delu tukaj, ne da b: a.)

mil milje od zavetišča odlo- o; bilo je žensko in pre- Nedaleč stran je v jarku o truplo mlade ženske, ki ov po naključju prahitela e korčali po cesti in pre- se mu bo ponudila. prva

Prev. I. F.

Piemontese se je v svojem spisu lotil dolge dobe, ki je nedvomno pri srcu vsemu tržaškemu delavstvu, hkrati pa zelo odtujena naši mladi generaciji. Poleg tega ima to dolgo vrsto takih pomankljivosti, ki dobo, o kateri gre beseda, kažejo v nepravici luči. O teh pomankljivostih želim spregovoriti nekaj besed, da bi dobo in knjigo bolj približal stvarnosti, našim delavcem in našim mladim ljudem. Tako jo bodo bolje razumeli.

Naslov knjige se mi ne zdá primeren gradivu zbranim njej. Naslov se glasi: »Delavsko gibanje v Trstu od njegovih začetkov do konca prve svetovne vojne. Malone vse gradivo v knjigi pa je posvečeno gibanju italijanskega delavstva v Trstu. Glede dozorevalne dobe delavskega gibanja ali, kakor pravi avtor, glede inkubacije delavskega gibanja v Trstu se Piemontese preveč skoraj izključno naslanja na italijanske nacionalistične viře. To ga privede do površnosti, do neresenosti trditve in do frivolnosti (3).

Zivljenjska raven in delovne razmere tržaškega delavstva (mezda, stanovanje, delovni urni, odnos gospodarjev do delavcev, mesto delavcev v družbi, običaji, navade itd.) za vso dobo, katero objema knjiga, je Piemontese relativno dobro prikazal. Za to mu ni manjkalo gradiva. Ti življenjski pogoji delavstva so bili večinoma enaki za italijanske, slovenske in nemške delavce. Če so bile verjetno skromne razlike, tedaj so bile samo med kvalificiranimi in nekvalificiranimi delavci.

Dejstvo, da se je avtor poslužil večinoma nesocialističnih virov (glej pripombo 3), nas ne preseneča. Resnica, ki jo pove Piemontese v svojem kratkem uvodu s pritajenim, toda upravičenim sovratvom do zločincev, je, da so fašisti in fašistična policija odnesli, požgali ali drugače uničili ogromno količino prosvetnega, političnega sploh zgodovinskega dokumentarnega gradiva, brez katerega ne bomo morda nikdar pršli do popolne zgodovine tržaškega delavskega gibanja, in tudi ne, delavskega gibanja na vsem Primorskem, v Istri in v nekaterih delih Dalmacije. No, nazivlje vsemu temu pa v pravo gotovo ostali fragmenti, od celote odnesenih dokumenti in zapiski, ki bodo skrbnemu in vestnemu zgodovinarju omogočili napisati dokaj pregledno in verodostojno, čeprav nepopolno zgodovino tržaškega delavskega gibanja. Tak zgodovinar bo seveda fragmentarne dokumente in zapiske moral pametno, deloma tudi intuitivno med seboj povezati, pri čemer se ne bo smel preveč naslanjati na nacionalistične viře, čeprav je

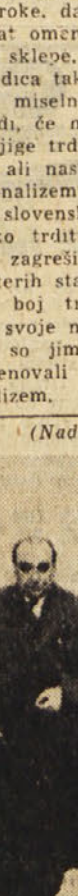
3) Iz bibliografije, ki jo avtor navaja ob koncu knjige, posnamam, da se je poslužil dvajset del nesocialističnih pisateljev in komaj štirinajdel, ki so jih napisali socialisti raznih tendenc. Poslužil se je sedemdesetdeset listov in revij, od tega trideset nesocialističnih, sedemdesvajset pa socialističnih. Med temi poslednjimi je pet slovenskih,

verjetno tudi v njih delček resnice.

Delavsko gibanje se je povsod porajalo nujno počasi. Večinoma spontano. Ponizno, oprežno, boječe, zdaj tu, zdaj tam, kakor so pač tedaj razmere dovolile. Dokler niso stili na čelo tega gibanja pogumnejši, na velice žrtve pripravljeni ljudje, do neke mere celo razgledani, je bilo, ali so bila taka gibanja brez političnih in socialnih pogledov. Le nečloveške razmere delavcev so sille delavce riskirati malone življenje za krajše boljšega življenja in za pol ure manjši urnik, ki je trajal celo 16 ur. Ti delavci so bili zares mozdni sužnji, ki so hoteli svoje suženstvo večinoma le vrnj za spoznanje olajšati. Taka gibanja so imela proti sebi vse, celo delavce same, katerih večina se je preveč vdaljala pljadi. Poskusi takšni gibanj v Trstu so bili med italijanskimi in slovenskimi delavci. Navadno ne vede skupaj in to ne glede na to, da so se italijanski delavci ponosno imeli za pripadnike gospodujočega naroda, za del naroda, ki v govorih (in govorih) jezik tisoletne kulture, s katerim so po lastnem prepričanju tvorili socialno in kulturno enoto. Zato niso spoštovali slovenskim delavcem dovolili govoriti na hišah »ežek sužnjev in slopov« (dasi so dovolili govoriti nemškimi delavcem.

To delstvo je dolgo časa zelo vplivalo na tržaško delavsko gibanje. Pravi tega, da tva pa Piemontese ne skušaj marksistično analizirati, poizvedeti za njegove vzroke, dasi v knjiži nekajkrat omenja dogodke in celo sklepe, ki so očitna posledica takega dejstva in take miselnosti. Zato nas ne čudi, če na 17. strani svoje knjige trdi, da je porajajoči se ali nastali italijanski nacionalizem prebudil latentni slovenski nacionalizem. S tako trditvijo je Piemontese zagrešil napako mnogokaterih starih socialistov, ki so boj tržaških Slovencev za svoje narodne pravice — ki so jim jih odrekli — imenovali slovenski nacionalizem.

(Nadaljevanje v torek)

Scena iz Olmijevga filma
in občinstvo v torku

ki in odgorni v razna taborišča in zapore ter s tem, da jo ogradiš mesto z žico in ga obdal z vojaškimi bunkerji.

Druga knjiga z b o r n i k a »Ljubljana v ilegali« ima obilo raznovrstnih sestavkov. Za uvod sta poleg dveh dokumentov, pism Borisa Kidričja in Franca Leskovska Centralnemu komiteju KP Jugoslavije objavljena sestavka Borisa Kidričja in Vladimira Krivica.

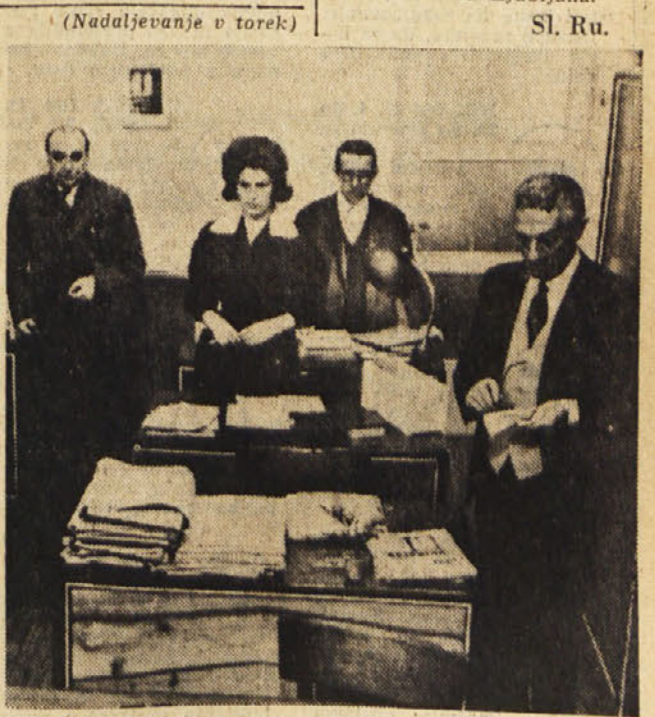
Kidričev članek predstavlja nadaljevanje pregleda razvoja Osvobodilne fronte Krivca pa piše o značilnosti in problemih ljubljanske organizacije OF. Tu sta ponovljena tudi dva sestavka Edvarda Kardelja, objavljeni prvič v Delu leta 1941. Nato sledi posamezna poglavja, ki jih izpopolnjuje vrsta sestavkov. Prvo poglavje je posvečeno mladini in delavcem, ki so bili nosilci oboroženega odpora. Vrsta sestavkov drugega poglavja je posvečena nekaterim ljubljanskim partizanskim akcijam v letu 1941 in začetku leta 1942. Posebni sestavki govorijo o boju proti peti koloni. Zanimivo so članki o partizanski saniteti in radiu Osvobodilne fronte. Sledi več člankov o tem, kakšno je partija ustvarjala za celotno oboroženega upora. Za sedmi to naslovi podjavljaj posveto, ki je vsa bna zbornika. Gre torej za izredno pomembno obdobje v slovenski zgodovini, in to za obdobje, ki je povrh vsega obdelano s prispevki tisti, ki so tako rekoč sami pomagali ustvarjati zgodovino. Razumljivo je, da so vsi prispevki, med njimi sestavki najvidnejših političnih in javnih delavcev, pisani zanimivo in privlačno, da ne omenjamo, da je že snov sama po sebi tako, da je knjiga res nad vse zanimiva.

Zbornik Ljubljana v ilegali je tako glede svoje snovi, ki jo obravnava, kot tudi po kvaliteti prispevkov in zanimivosti snovi, nedvomno najpomembnejša publikacija o tematiki osvobodilnega boja, kar jih je v Sloveniji do sedaj izšlo. Zato zasluži ta knjiga, da jo spozna vsak Slovenec, kajti ta knjiga daje resnično vpogled v ozadje osvobodilnega boja, kateremu je na čelu vse časa stala borbeno Ljubljana.

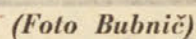
Sl. Ru.

»Prostor«, ki sta ga kritiki uporabljali za svoje namene.

Scena iz Olmijevega filma «Prostor», ki sta ga kritika in občinstvo zelo ugodno sprejela.

pri Slivju

Z dna vhodnega brezna drži na desno prostorni rov v veliko dvorano, ki si je vanjo dneva svetloba. Smo na dnu 60 m globokega brezna. Njegov vhod leži v neposredni bližini brezna, v katerem je veskana steza v jamo. Ker se dvigajo pozimi iz obeh brezov kakor dim vodni hlapi v obliki megle, je jama do bila ime Dimnice.

dos prozum se mi

sti spominja na
no.
Amharski jezik, ki je
jen v Etiopiji, se na
na abecedo, staro
Nekateri afriški jeziki
jo zelo zveneca ime
primer: bobangi, im
ibo, umbundu, jo s
soudave in drugi.
Mnogi misijonarji
v Afriki sili kriš
nikom

Svaheli je občevelni jezik večine Afričanov na ju. go celine, medtem ko se Bušmani in Hotentoti sporazumno s pomočjo jezika, v katerim ima vsak ton svoj poseben pomen. To je med drugim značilno tudi za mnoge druge afriške jezike. Če — na primer — Afričan z zahodne obale trčeče besedo "do", v globokem tonu, pomeni to žalost. Ista beseda, izrečena z visokim glasom, pomeni besede.

V severni Afriki prevladujejo jeziki Arabcev in Berberov. Najbolj razširjen je jezik iz arabske skupine "chausa", v katerem se sporazumeva 13 milijonov ljudi. Prebivalci območja Timbuktu pomenijo jezikovni otok. Govorijo jezik "songhaja", ki ni podoben nobenemu jeziku afriških jezikovnih skupin in po

Amharški jezik, v jejen v Etiopiji, se na abecedo, stare Nekateri afriški jezi zelo zvečena črka primer: bobangi mbo, umbundu, i soudabe in drugi.

Mnogi mislijo v Afriki sirijci niso dorasli jezikov sebnostim črne cel nimita je anekdota hovem misijonisti pri plemenu Kipsi nji. Za pojem bo go uporabljati afri do "septale", deš do končno zvedeli, da da pomeni pravega dekle.

Z gospodarskim turnirn razvojem mosevojitvijo afriških raste pomen in krog skih jezikov. Kmo te jezike ne bodo nimalo samo jeziki ampak številni predežel z razvitim nim sodelovanjem. če dežele ne dova arava.

ZZZZZZ

UPAM, DA TADNO SPI!

V SODI NIBILO NIKOGAR RAZEN LINUSA, KI JE SPAL NA SVOJEM STOLU S PRSTANOM NA ROKI...

OPROSTI, VLADAR!!

POZNATA TOLE!?

Upoštevati je treba tudi plačane takse in izboljševalna dela, ki so bila opravljena na juserskih zemljiščih

Cenjene interese vlinčno prosimo, da nas obiščete na ZAGREBSKEM MEDNARODNEM VELESEJMU

